

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 7.

Juli 1867.

6:te årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap, m. fl. likartade föreningar offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen *Två riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Kgl. Landbruksakad:s experimentalfält.*

Om Fuchsier.

Af G. L—n.

Efter Linnés system höra fuchsier till 8:de klassens första ordning (*Octandria Monogynia*) och efter Jussieus naturliga system till 14:de klassen, (*Peripetalia*), uti hvilken de, jemte en del andra växter, bilda familjen *Onagraceae*.

Fuchsier räknas numera, sedan man under de sista decennierna medelst croisering de olika arterna emellan, lyckats erhålla en otalig mängd varieteter, till våra aldra bästa prydnadsblommor. Man finner dem öfverallt der blommor odlas; i de finaste trädgårdar och ståtligaste växthus, såväl som i den simple arbetarens tränga bostad, och i sanning förtjena de att blifva så omhuldade, ty det gifves ej många växter, som äro så billiga i inköp, så lätt skötta och som likväl växa och blomma så tacksamt som fuchsier.

De arter och varieteter som odlades för omkring 20 å 25 år sedan finner man nu sällan anörstädes än i en och annan botanisk trädgård. Afkomlingarne efter dem, de nya hybriderna, hade större blommor och därför blefvo dessa föredragna och de andra undanträngda. Detta var dock orätt, ty de äldre sorterna hade egenskaper, som de nyare ofta sakna; de blommade rikt och växte bättre på kalljord (hvarest de till och med under vissa förhållanden kunde öfvervintra) samt läto lätt uppdraga sig till en ansenlig höjd; korteligen, de voro i många hänseenden utmärkta prydnadsväxter och förtjenade visst icke att så helt och hållet råka i glömska, endast därför, att deras afkomlingar hade större, ehuru hvarken vackrare eller talrikare blommor.

Den första fuchsian upptäcktes år 1696 af franciskanern *Charles Plumier*, (Pater Plumierius, född 1646 i Marseille) som på Ludvig XIV:s befallning gjorde åtskilliga resor till Amerika för att der studera och till Frankrike hemföra sådana växter, som ansågos nyttiga för medicinen. Han uppkallade den efter en tysk botanist, Leonhard von Fuchs, (född 1501). Denna sort kom först till Europa och är den ännu här och der i äldre trädgårdar förekommande *Fuchsia coccinea*. I slutet af förra och början af detta århundrade odlades den med stor omsorg och försigtighet och i gamla trädgårdsskrifter från den tiden finnes ofta tillkännagifvet, att man på något ställe hade fått den att blomma. Nästan ett helt århundrade förgick sedan denna sort kommit till Europa, utan att några andra sorter tillkommo, men efter 1820-

talet, då den ene botanisten efter den andre bereste Amerika, blef antalet af arter hastigt och betydligt förökadt. Mexiko, Chili, Peru och öfverhufvud taget hela södra Amerika kan anses vara fuchsiernas hemland. De växa der i lös, humusrik jord, helst på något fuktiga ställen i de skuggrika skogarna.

Blommorna hos alla sorter fuchsier äro hängande, hvarföre de taga sig bäst ut om man uppdrager dem med höga stammar, eller uppställer dem så, att man kan se dem nerifrån. Fuchsier med 6 å 8 fot höga stammar äro utomordentligt vackra. Att på en sommar dana exemplar af nyssuppgifna höjd, med smånätta kronor, tillgår på följande sätt:

I slutet af december eller början af januari väljer man ut några rätt kraftiga, öfvervintrade exemplar af sådana sorter, som man vet hafva en stark växt och gerna vilja gå uppåt. Dessa beskär man något, omplanterar dem i fet, god jord och ställer dem i ett 15—18° varmt växthus. Det dröjer ej länge innan skott framkomma och då dessa blifvit 1½ å 2 tum långa bryter eller afskär man de starkaste, nära intill stammen, och planterar dem i helt små krukor, fyllda med starkt sandblandad löfjord. Efter planteringen ställas de små krukorna på en plats, der de kunna få jemn bottenvärme, vattnas försigtigt och öfvertäckas med glasklockor eller med vanliga dricksglas. Sedan sticklingarna slagit rötter och dessa vuxit så, att de beröra krukans väggar, böra de genast omplanteras i större krukor (3 å 4 tums). Temperaturen i huset hålles fortfarande 15 å 18° varm och om väderleken är klar, besprutas plantorna 2 å 3 gånger om dagen med kylslaget vatten. Mot slutet af mars hafva de vuxit så mycket att de behöfva stödjas och mot slutet af april måste de för andra gången omplanteras i större (6 å 7 tums) krukor. De uppbindas vid käppen efterhand som de växa och uppställas ej tätare än att man beqvämt kan komma åt att vattna och putsa hvarje exemplar. Vid besprutningen, som vid klart väder försiggår 2 å 3 gånger om dagen, sätter man ej vattenstrålen direkt på plantorna, utan höjer sprutan något, så att vattnet nedfaller på dem som ett mildt regn. Man skuggar för den starkaste solen och luftar så ofta temperaturen i huset blifver för hög. Mot slutet af maj eller början af juni omplanteras de för

Per. R. J. Linné
Bev.

sista gången, och denna gång i 8, 10 à 12 tums krukor, allt efter exemplarens styrka och storlek. På botten i hvarje kruka lägges ett 2 à 3 tum tjockt lager sönderslagna krukskärfvor och derofvanpå ett hvarf mossa. Jorden bör ej packas för hårdt kring plantorna och ej heller användas i för rätt tillstånd. De gamla käpparna, som nu blifvit för små, borttagas och ersättas med nya, snygga, starka och fullkomligt raka käppar och så långa som man vill att den uppväxande stammen skall blifva, t. ex. 6, 7 eller 8 fot. Efterhand som plantorna växa bindas de vid dessa käppar, men ej fast utan så löst, att stammen obehindradt kan utbilda sig. Då sidoskotten blifvit ett par tum långa afknipis de till hälften. Man kan visserligen äfven med knif afskära dem tätt intill stammen, men denna växer då hastigare i vädret och blifver ej så stark, som då man låter skotten med ett par blad sitta kvar. Då stammen uppnått den önskade höjden afnytes toppen, och de skott, som derefter framkomma, vanligen 2, men ofta 3, toppas vid tredje eller fjerde bladet. Sedan denna sista operation är verkställd låter man grenarna växa som de vilja det öfriga af sommaren och hösten.

Första vintern kan man ej låta dessa exemplar, som fortläppligt att växa till långt fram på hösten och derför ej fått trädet tillbörligt moget, torka så ut, eller ställa dem så mörkt, som äldre exemplar, emedan de i så fall skulle ruttna eller torka bort ett godt stycke nedåt stammen, utan får man gifva dem en någorlunda ljus och torr plats samt vattna dem hela vintern, fast så sparsamt som möjligt. Så snart de om våren åter börja vegetera, böra kronorna befrias från alla svaga och öfverflödiga grenar och de quarsittande beskåras till halfva deras längd, hvarefter stammarne skåras loss från käppen och exemplaren planteras i ny jord. Det är nödvändigt att gå mycket försiktigt till väga, ty fuchsierna äro sköra som glas. Genast efter planteringen uppbindas de ånyo och ställas något varmare än under vintern. Mot slutet af maj eller början af juni kan man flytta dem till ett luftigt glashus eller boningsrum, eller ock använda dem på fritt land hvarest de, 3, 5 eller 7 förenade till en grupp, göra den mest utmärkta effekt.

I pyramidform uppdragna fuchsier äro äfven utomordentligt vackra, men detta är ej så lätt och går ej heller så fort som att uppdraga dem till högstammiga kronträd. Till pyramider väljer man sådana sorter som hafva en kraftig växt och hvars grenar gerna växa utåt eller uppåt; svagt växande, slankiga sorter duga alldeles ej. Middelstammen bör man försöka få så stark som möjligt och om dess topp tid efter annan afknipes, framkomma vanligtvis ett tillräckligt antal sidoskott, hvilka, då de uppnått en tillbörlig längd, böjas och bindas så som man vill hafva dem. Skulle man likaväl på ett och annat ställe sakna grenar, så kan man ympa eller okulera sådana på de ställen der de behövas. De växa lätt, och

man kan, om man så vill, taga okulanterna eller ympqvistarna af åtskilliga sorter med olika blommor; man bör endast iakttaga, att dessa sorter hvarken växa starkare eller svagare än den sort hvarpå de inympas. Om vintern böra dessa exemplar erhålla en torr plats i tempererade huset och bör man vid deras handterande noga akta sig för att afbryta några grenar. Om våren beskåras grenarne till ungefär halfva längden, men med bibehållande af exemplarens pyramidala form, omplanteras och behandlas för öfrigt som ofvan är nämndt.

Till amplar passa alla fuchsier hvars grenar hafva benägenhet för att växa ut- eller nedåt. Man beställer åt dem särskilda krukor, hvilka göras mera vida än djupa. På våren inplanteras ett öfvervintradt exemplar, helst ett sådant som har grenar ända ner till roten, i midten af hvarje kruka, beskåras starkt och ställes varmt. Då de unga skotten uppnått tillbörlig längd fördelas de regelmässigt rundt kring krukans och fästas i horisontel riktning, antingen medelst bindning eller med små i jorden nedstuckna träkrokar samt toppas. För att få exemplaren yfviga bör man de första månaderna ej fästa något afscende vid blomningen utan fortläppligt att toppa skotten så snart de uppnått några tums längd. De upphängas sedermera i det växthus man vill dekorera och äro, isynnerhet sedan de blifvit ett par år gamla, starka och yfviga, en af de vackraste prydnader för växthusen.

Till utplantering på fritt land passa de äldre sorterna bättre än de nyare. De fordra en någorlunda skyddad och ej alltför solig plats samt lucker, kraftig jord. Högstammiga exemplar taga sig bäst ut om de stå ensamma eller i ringa antal förenade till grupper. Af de buskförmiga bildas hela blomstersängar. De fortläppligt att blomma tills frost inträffar, då de upptagas och inplanteras i krukor eller korgar samt öfvervintras i tempererad växthus, boningsrum eller torr källare, vid några få graders värme och ringa eller ingen vattning.

Fuchsia corymbiflora och *F. fulgens* äro mycket olika de öfriga fuchsierna. Den förstnämnda växer i de peruvianska Andernas skogar, alltid på skuggrika ställen och i halftruten löfjord. År 1839 infördes den till England och har sedan dess alltid ansetts såsom den vackraste af alla fuchsier. Den kan uppdragas såväl af sticklingar som af frö. Förf. har funnit, att af frö uppdragna exemplar växa bättre och blomma tidigare och rikare än sticklingplantor, hvilket är raka motsatsen till förhållandet med de flesta andra växter. Den behöfver en något varmare öfvervintringslokal än de öfriga fuchsierna och bör ej få falla sina blad om vintern. På fritt land blir den vackrast, om man genom att nedgräfvna färsk hästgödsel eller löf kan bereda den en svag bottenvärme. Kan med lätthet uppdragas med hög stam. Har röda, hos en varietet hvita, i långa rika klasar hängande blommor.

Fuchsia fulgens infördes från Mexiko till England år 1839 och är en af stamföräldrarna till en stor del af de nu odlade hybriderna. Den har knörliga rötter och måste om vintern vattnas mycket sparsamt. Om våren beskåres den temligen skarpt, omplanteras och ställes varmt; kan med

fördel användas på fritt land såsom gruppväxt och förökas genom sticklingar och frö.

Passande jord för alla sorter fuchsier är: halförmultnad löffjord, grästorfjord, väl multnad kogödsel samt sand. Hornspån och benmjöl äro passande gödningsämnen; guano deremot kan lätt skada, om den gifves i för starka portioner.

Släktet *Araucaria*.

Araucaria utgör säkerligen ett utaf de släkten inom Coniferernas stora familj, som om än icke i storlek, dock i sköna, till och med karakteristiska former tilldrager sig största uppmärksamheten. Dock äro de hos oss icke till finnandes annat än uti de större orangerierna eller växthusen, i anseende till sitt höga pris, äfvensom derföre att de snart fordra höga och rymliga lokaler för sin odling. På kalljord torde de hos oss till och med i södra Sverige icke hafva någon framtid för sig. Ty om också ett och annat exemplar af *Araucaria imbricata* kan under betäckning uthålla våra vintrar i mellersta och södra Sverige, så är dermed intet bevis för att den hos oss kan uppnå någon längre lifslängd på kalljord. Först när den har uppnått den storlek och skönhet som man ser den uppnå i England, då får man ett riktigt begrepp om den storartade formrikhet som arterna utaf detta släkte ega. Det är dock ingen mera än den ofvannämnda *Araucaria imbricata*, som riktigt vill hålla till godo äfven med ett så mildt klimat som Englands.

Botanisterna hafva hittills af släktet *Araucaria* beskrifvit endast 6 arter. Men dessa utgöra, såsom redan är anfördt, säkerligen de utsöktaste representanterna inom den stora familjen.

Den skönaste af arterna är säkerligen *Araucaria excelsa*, Ait. Härutaf finnes det på Haga ett utmärkt vackert exemplar, troligen det största inom landet, nära 20 fot högt. Denna art uppnår i sitt hemland ända till 200 fots höjd, med en tjocklek af stammen vid roten af 10 till 11 fots diameter. Grenarne sitta uti regelmessiga kransar omkring stammen, deras form och byggnad är fjäderlik, med en behaglig ljusgrön färg. Det största exemplaret på Europas fastland är säkerligen det uti kejsrerliga trädgården vid slotet Luxemburg, äfvensom det exemplar som förut stod uti »Jardin d'hiver» i Paris, hvilket sedan inköptes af baron Rotschild, som jag vill minnas för den betydliga summan af 10,000 francs. Båda dessa exemplar äro mellan 80 å 100 fot höga. Arten upptäcktes 1774 på ön Norfolk, men infördes först 1793 af Joseph Banks till England.

Närmast denna art i växtsätt och utseende står *Araucaria Cookii*, R. Brown, men som först 1851 blef införd från Nya Caledonien, hvarest den uppnår en höjd af 170 fot. Grenarne på denna art sitta äfven i regelmessiga kransar omkring stammen. Denna art är ännu tämligen dyr; på Haga finnes endast ett litet exemplar, 1 fot högt.

Såsom en mellanlänk mellan de två redan anförda arterna, och de tre efterkommande, står *Araucaria Cunninghamii*, Ait. Denna art blifver sällan öfver 130 fot hög, samt danar utsträckta skogar vid kusterna af Maretonbugten, och på stränderna af Brisbaneffoden. Den blifver sällan så regulier till formen i sitt växtsätt som de tvänne föregående. Det finnes äfven en afart utaf *A. Cunninghamii*, benämnd *glauca*, men som obetydligt skiljer sig derifrån. Arten upptäcktes 1770 af Banks och Solander, som ansågo den att vara en artförändring af *excelsa*, som dock senare af Allan Cunningham, bevistes vara ett misstag; den infördes till Europa 1824 af Sideny, som sände plantor derutaf till botaniska trädgården i Kew. De största exemplaren finnas i Luxemburg och på Dropmore. Vid Haga finnes ett exemplar af omkring 5 fots höjd.

Araucaria Bidwellii, Hook. Hemland: Brisbanebergen i Australien. Efter sin upptäckare Bidwells beskrifning blifver den i sitt hemland 150 fot hög och växer ej pyramidformigt som de öfriga, utan får nästan en klotformig krona; barren på denna art äro flata, äggformiga, med en hvass spets. Fröen äro ätbara; finnes ej mig veterligen inom Sverige, om icke i Göteborg.

Nästan lika med föregående art i utseende är *Araucaria brasiliensis*, Rich, hvars hemland är Brasilien. Trädet blifver 100 fot högt, barren äro lancettformiga och grenarne få, när trädet blifvit större, en hängande riktning. Den infördes till England 1819; fröen af denna art äro äfven ätbara. På Haga finnes ett 4 fots högt exemplar.

Slutligen får jag anføra den härdigaste, äfvensom den mest odlade af dem alla, nämligen *Araucaria imbricata*, R. & Pav., hvars hemland är Andesbergen, sydliga Chili och det vestliga Patagonien. Den uthärdar klimatet utan betäckning i södra och mellersta Europa, och med betäckning uti norra Tyskland, Danmark och möjligen i södra och mellersta Sverige. I sitt hemland uppnå hanträden icke mera än 50 fot, då honträden blifva ända till 150 fot höga. Såsom ung har den ett styft och ovänligt utseende, men förlorar detta sedan den hunnit pyramidformen och någon storlek. Grenarne utgå från stammen i reguliera kransar, barren äro äggformigt lancettlika, slutande sig i en hvass spets och ligga taktelligt öfver hvarandra. Kottarne på denna art blifva 6 å 8 tum långa och innesluta mellan 2 å 300 frökorn af en liten kastanies storlek. Dessa

äro ätbara och utgöra för indianer och negrer ett viktigt näringsämne. Hvarje träd bär från 20 till 30 kottar, och en människa kan på dagen icke förtära mera än högst 200 frön, således skulle 18 träd kunna förskaffa en individ tillräcklig näring för ett helt år.

Arten upptäcktes 1780 och de första exemplaren infördes till England 1795 af Manzie's. Det äldsta exemplar som nu finnes i England står uti botaniska trädgården i Kew. Det är 40 år gammalt och 15 fot högt. Yngre men större exemplar finnes dock vid Dropmore. Vid Haga finnes en planta som är 6 fot hög.

Odlingen af släktet *Araucaria* uti växthus är icke förenad med några synnerliga svårigheter. De fordra en jordblandning, bestående af 3 delar lerhaltig grästorfjord, 1 del löfjord, $\frac{1}{4}$ del sand. Bästa tiden för omplanteringen är augusti månad, dock kan äfven detta ske på våren. Krukorna eller baljorna böra icke vid omplanteringen tagas mycket större än dem de förut haft. Dels är detta menligt under vintern om vattningen oförsigtigt utföres, då de derutaf lätt taga skada i rötterna, dels får plantan derutaf en ojämn växt och som en följd derutaf ett mindre vackert utseende, derigenom att mellan den ena kransen af grenar blifver 1 fots mellanrum, mellan andra 2 fots o. s. v., och detta till följd af toppskottets svagare eller starkare växt. Detta inverkar mycket störande på symmetrien hos dessa växter, och som isynnerhet hos *excelsa* utgör det förnämsta karaktersdraget.

Öfvervintringen kan ske vid 6 å 8 graders värme med måttlig vattning. Exemplaren böra gerna hafva i växthuset en så beskaffad plats, att ljuset infaller obehindradt från alla sidor. Stå de emot en mörk vägg o. s. v., så utväxa icke deras grenar liktidigt. De böra heller icke inträngas mellan andra växter, utan stå så fritt och isolerad som sig göra låter, och de försvara mera än väl den åt dem gifna platsen, derigenom att de besökandes blickar ovilkorligen fångas af deras sköna former.

Förökningen tillgår på flera vis, dock är frösädd att föredraga framför de öfriga, emedan derigenom erhålles de vackraste och bäst formade plantorna; men utaf hela familjen Coniferae, (hvars frön i allmänhet icke bibehålla sin grobarhet länge) är *Araucariune* de som först förlora densamma. Fröen utsås bäst på våren uti lika delar

ljungjord, löfjord och sand, samt sättas sedan på en undervärme från 12 till 15 grader nära glaset. De unga plantorna skuggas väl för solen och medan de ännu äro mycket små böra de omskolas uti flata fröfat och uti förut nämnd jordblandning. De utsättas sedan tätt under glaset i en kallbänk, som de första 8 dagarne efter omskolningen starkt skuggas och gifves liten eller ingen luft, tills de åter hunnit rota sig, då de småningom åter vänjas vid sol och luft.

Sedan de stått i fröfaten ett år kunna de planteras hvar för sig i små krukor. Jorden bör bestå af 2 delar grästorfjord, 1 del löfjord, 1 del ljungjord, $\frac{1}{4}$ del sand. Krukorna böra förses med ett godt bottenlag af träkol eller krukskärfvor, emedan ingenting är så menligt för coniferer i allmänhet som bottensyra. Efter omplanteringen utsättas de åter uti en kallbänk och gifvas de första dagarne rikt med skugga och sparsamt med luft. Sedan efter att de äro vanda vid sol och luft kunna fönsterna till och med aftagas. De skuggas dock med glesa mattor eller skugggramar för stark sol.

Förökningen genom sticklingar låter sig äfven, ehuru med mera svårighet verkställas. Bästa tiden dertill är från september till mars månad. Man väljer gerna dertill toppskotten på plantor, som äro uppdragna af frö. Sidoskott af grenarne låta äfven använda sig dertill, men gifva vanligen skefva och illa formade plantor. På sticklingarne borttages barren i nedra ändan 1 tum högt. De nedsättas sedan en knapp tum djupt uti lika delar ljungjord och sand, och öfvertäckas med en glasklocka, hålles jemnt fuktiga och på en värme från 15 till 18 grader. En temligen lång tid åtgår innan de slå rötter, och mycken försigtighet måste iakttagas vid vattningen, att jorden icke blifver för sur och som en följd derutaf sjuk. Skulle likväl sådant inträffa omstickas de åter i frisk jord. Så snart de slagit rötter omplanteras de i små krukor uti den jordblandning som redan för fröplantor är anfördt.

Förökning genom ympning företages äfven någon gång, då de finare arterna förädlas på *imbricata* såsom underlag. Bästa tiden dertill är juli och augusti månader. Förädlingen företages så djupt ned på stammen att sjelfva förädlingsstället framdeles när plantan blifvit större kommer att förblifva under jordytan.

N. J. Ericsson.

Några ord om vilkoren för växternas fortkomst.

Af E. Lindgren.

(Slut från n:r 6.)

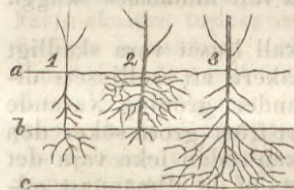
En del trädgårdsväxter som odlas i mindre skala och som man derföre har tillfälle egna en större omsorg, plägar man under rådande torr väderlek vattna. Man må dock icke tro att man genom vattning kan fullkomligt ersätta regn, och bäst är om jorden är sådan att man, sedan en

planta kommit i växt, kan slippa vattna. Föröfrigt kan, om den icke verkställas som sig bör, vattningen lätt medföra skada i stället för gagn. För tätt på hvarandra följande vattningar, t. ex. att vattna hvarje dag, är, med undantag af vissa fall, icke allenast onyttigt utan skadligt, vare sig

att man vattnar litet eller mycket för hvarje gång. De undantagsfall eller då en oftare upprepad vattning kan vara nyttig och nödig är då man satt ut unga örtartade plantor, hvilka måste vattnas då och då med kortare mellantider, tills de repat sig, äfvensom utsädda frön, hvilka kunna fordra att ofta vattnas på det att jordytan icke må torka ur för mycket tills fröet grott och plantorna uppkommit. Men äfven i dessa fall är dock bättre om man genom en passande beskuggning hindrar, vare sig plantorna att vissa för mycket eller — i fråga om utsädda frön — jordytan att torka för hastigt, än att behöfva vattna allt för ofta, ty af den myckna vattningen sammanklibbas jorden i hög grad, hvilket alltid är ofördelaktigt för plantornas framtida utveckling.

För växter som stå i fri jord, i synnerhet de örtartade, gäller såsom regel, att om man sedan de äro komna i växt börjar att vattna dem, måste man äfven fortsätta dermed, antingen till dess en fuktigare väderlek inträdt, eller tills den hufvudsakliga växtligheten för året är fullbordad. Har man nämligen vattnat växten en tid och slutar sedan upp, så har den, i händelse torkan fortfar, mera skada än gagn af det vatten den fått.

Fig. II.

Man tänke sig att växten 1 å närstående figur står i en jordmån som är urtorkad till *b*. Så länge den icke vattnas skjuter den med sina rötter allt mer och mer på djupet, under det att de först bildade rötterna i det öfre uttorkade jordlagret mellan *a* och *b* äro overksammas. Är nu matjordslagret föga djupare än mellan *a* och *b*, så att den måste hufvudsakligen söka sin näring i alfven, så är visserligen växtligheten svag, men fortgår dock. Kommer man växten nu till hjälp med vattning, så upphör den att bilda rötter på djupet, och utvecklar sådana i stället i det rikare jordlagret mellan *a* och *b*, fig. II 2, och den får derigenom en starkare växtlighet så länge vattningen fortfar. Men får jorden sedan åter uttorka till *b*, så är det tydligt att rötterna mellan *a* och *b* åter bli overksamma och som växten nu har obetydligt med rötter på djupet, enär de flesta bildat sig högre upp, så lider den nu mycket mer af torkan, än om man icke genom vattningen framkallat rötter närmare jordytan. I en djupgräfd jord lida växterna icke af torka sedan de en gång väl kommit i växt, ty å sådan finnes god jord så djupt ned att den icke nås af torkan och växten är således nästan oberoende af nederbörd eller vattning. Om man nämligen tänker sig att matjordslagret icke räcker djupare ned än till *b* (fig. II) så är det ju gifvet att en större eller mindre del af detta lager torkar ur under sommaren och det är äfvenledes gifvet att växterna icke kunna hemta någon näring ur den del af jorden, som är uttorkad, så länge den fortfar att vara torr. Omgräf-

ver man deremot jorden så djupt att den ursprungliga matjorden kommer att ligga mellan *b* och *c*, så träffa rötterna i detta lager riklig näring, och som detta lager nu ligger så djupt, att det icke är utsatt för uttorkning, så kunna rötterna här utbreda sig och fullgöra sina funktioner oberoende af torka, (se fig. II 3). Vi förutsetta att djupgrävningen verkstälts till 2 eller minst 1½ fots djuplek, och att hvardera af de genom linier antydda jordlagren äro 1 eller åtminstone $\frac{3}{4}$ fot, emedan djupgrävning till mindre djup icke skulle medföra afsedt gagn.

Mellan plantor som redan äro i växt, kan man ofta nog, genom att upprepade gånger uppluckra jordytan, förekomma behof af vattning. Mången skulle kunna tro att jorden skall bibehålla fuktigheten bättre om den är tillpackad eller tillhårdnad i ytan, och att den skulle torka ur hastigare om ytan uppluckras så att det öfversta jordlagret ligger löst, och likväl förhåller det sig alldeles tvärtom. Förklaringen härtill är att genom luckringen upphäfves det innerligare sammanhanget mellan jordpartiklarne i ytan, så att härrörskraftens verksamhet till någon del förminskas, hvarigenom det vatten, som af nämnde kraft uppdrages från djupet, icke af dunstar så fort som om jordytan läge mera hoppackad och hvarigenom fuktigheten i densamma bättre bibehålles. Emellertid vilja vi på det högsta förorda luckring af jordytan emellan alla växter som stå så glest att ett dylikt arbete kan verkställas, och vi kunna på grund af egen erfarenhet försäkra, att jordens uttorkning derigenom förhindras i hög grad. Luckringen sker helt grundt med spadar eller hackor och tillses att hvarje fläck af den luckrade ytan är täckt med löshaekad och söndermulad jord, emedan det är den lösa söndermulade jorden som skyddar den undre mot uttorkning. Vi hänvisa för öfrigt till Tidning för trädgårdssodlare för 1863, sid. 34, der utförligare uppgifter finnas i samma ämne.

3. Växternas behof af värme. Utan värme kan ingen växtlighet ega rum. Därföre hvilar ock hela den yttre vegetationen hos oss under vintermånaderna, emedan af brist på värme under denna årstid ingen märkbar växtlighet kan framkallas. Olika växtarters anspråk på värme är i hög grad olika. Åtskilliga växter såsom *Stellaria media*, *Poa annua*, spenat m. fl. kunna växa vid en mycket låg temperatur, nämligen vid en sådan som uppgår till blott några få grader öfver fryspunkten, hvaremot plantor som härstamma från tropikländerna (länderna mellan vändkretsarne) såsom *ananas* m. fl., finna vår högsta sommarvärme för låg.

Bland de växter som allmänt odlas i trädgårdar har man tillfälle se hurusom olika växter ha olika anspråk på värme. Rådisor, spenat och kålsorterna föredraga lägre värme, under det andra, såsom potatis, kronärtskockor och de flesta träartade växter vilja hafva mera varmt. En högre värme synes i allmänhet gynnsam för blomning

och frösättning, en lägre deremot i vissa fall för blad och rotbildning. Sådant hvaraf man vill ha frö får man derföre företrädesvis gifva en plats med varm jordmån och varmt läge och sådant — så vidt fråga är om matväxter — som man vill skola utbilda starka rötter (kålrötter, morötter) eller stora blad (hvitkål, spenat m. fl.) gifver man hellre ett mindre varmt läge. En högre värme påskyndar nämligen utbildningen af växterna, samt mognaden af deras frön, äfvensom mognaden af skotten hos de träartade, hvar- emot, under inflytande af en lägre temperatur, växterna utveckla sig långsammare men kraftigare, förutsatt att de höra till sådana arter som ega förmåga att växa i en lägre temperatur.

En jordmån, som är torr och rikt sandblandad, är varmare än en som är fuktigare och innehåller mera lera. Genom att väl afdika en jordmån, så att luften kan intränga djupt i jorden och uppvärma den, äfvensom genom djup bearbetning, hvarigenom luften lättare kan intränga i jorden, göres den varmare. En icke alltför styf, väl afdikad, djupt bearbetad och med växt-näring rikligen försedd lerjord visar sig derföre såsom den lämpligaste jordmån för alla de växter som icke särskildt fordra en högre värme. För dessa senare är en lättare sandjord mera passande.

I afseende på läget äro de platser som ligga på slätt land, utan allt skydd, kallare än de som genom hus, plank, häckar eller andra föremål äro skyddade mot vindarne. En plats med starkare sluttning mot norden och fullkomligt utsatt för vindarne är den kallaste, hvaremot en plats på södra sidan om något högre föremål och med lutning mot söder är den varmaste, så framt den tillika är väl skyddad mot alla skarpa vindar. Ett skuggigt läge är ock kallare än ett solrikt.

4. *Växternas behof af luft.* Luften är lika- ledes nödvändig för alla växter, ty utan luft kan intet frö gro, ingen planta växa, om ock alla öf- riga fordringar för fröet eller plantan vore upp- fyllda och vid ringa tillgång på luft bli växterna klena och sjukliga. Men luften är icke allenast nödvändig för de delar af växten som uppskjuta ofvan jord, utan äfven för rötterna, och det är derföre så få växter som trifvas i vattensjuk eller alltför styf jord, emedan luftens tillträde till röt- terna förhindras i förra fallet deraf att alla smärre håligheter i jorden äro fyllda med vatten, som hindrar luften att nedtränga och i det senare fallet derigenom att jordens täthet hindrar luftens tillträde till rötterna. En grundlig afdik- ning, hvarigenom jorden torrlägges till ett be- tydligt djup, och djup bearbetning, hvarigenom luftens nedträngande befrämjas, äro derföre af betydligt inflytande på en jordmåns bördighet. Men att det gifves växter, som kunna trifvas å vattensjuk jord, till och med i vatten, visar att det finnes växter som nöja sig med den ringa luft de kunna tillgodogöra sig ur vattnet,

ty äfven vattnet innehåller luft, ehuru ett stort antal växter antingen icke kunna tillgodogöra sig luften ur detsamma, eller ock fordra mer luft än som kan fås i vatten.

Som växterna genom bladen hemta en del af sin näring ur luften, så fordras det att luften är i rörelse omkring växterna, så att de oupp- hörligt bli omgifna af ny luft. En alltför instängd plats, der ingen eller blott obetydlig luftrörelse kan ega rum, är derföre icke fördelaktig, ty det visar sig ock att växterna bli af en fastare byggnad, der de äro utsatta för åtminstone någon blåst. — Några växter, såsom ormbunkar och åtskilliga andra, kunna emellertid fortkomma ganska väl i den inneslutna luften i lufttätt tillslutna glaskärl, och nöja sig sålunda med den luft som fanns i kärlet då detta tillslöts.

5. *Växternas behof af ljus.* För alla de full- komligare växterna är ljuset nödvändigt; mögel och andra svampväxter kunna visserligen fort- komma i mörker, men dessa höra icke heller till de fullkomligare växterna. Liksom i öfriga af- seenden olika växtarter afvika från hvarandra i sina fordringar, eger detta rum äfven i afseende på ljus, hvarför vi ock se huru i vilda tillstän- det somliga växter uppsöka de mest solbelysta platserna, under det andra valt lundarnes skugga till sin växtplats.

Under groningen skall ljuset vara skadligt och åtminstone är det säkert att solljusets direkta inverkan på det under groningen varande fröet är det, men så snart fröet grott söker den unga plantan ljuset och kan sedan icke vara det förutan. Som de allraflesta af de allmännast od- lade växterna fordra ljusets och solens obehin- drade tillträde, bör man, vare sig en plats väl- jes för odling af växter i det fria eller ett växt- hus uppföres för odling af växter inomhus, tillse att dagsljus och sol ha godt tillträde. Växthus- växter som icke tåla full sol — fullt dagsljus tåla alla — skyddar man mot de starkaste solstrålarna genom att lägga s. k. skuggmattor på fönsterna, hvarigenom blott finare solstrålar få intränga till växterna. Äfven sådana växter, som tåla full sol, skuggar man något då de stå i växthus om som- maren, för att hindra att huset blir allt för starkt uppvärmt. I det fria stående växter som icke tåla full sol, skuggar man genom att nedsticka risqvistar eller dylikt.

Solens direkta inverkan framkallar en för- ökad verksamhet hos bladen och befordrar i hög grad utdunstningen genom desamma. Deraf fram- kallas äfven en förökad verksamhet hos roten, men för att ha förmåga till denna ökade ver- samhet måste roten vara frisk. Nyplanterade väx- ter, å hvilka roten blifvit förminskad eller ännu icke hunnit fästa sig, behöfva derföre skuggas till dess roten hunnit komma i den ordning att den fullständigt kan fullgöra sina förrättningar. Lika- ledes behöfva äfven sättqvistar skuggning tills de hunnit få rötter.

Minneslista för blomsterodlare i juli 1867.

Om de kalla och tempererade husen i förra månaden, sedan man utflyttat de flesta af deri förvarade växter, ej blefvo eftersedda med reparationer, glaslagning, målning etc., så bör detta ske nu, hvarefter i dem inflyttas alla sorter blommande krukväxter och sådana varmhusväxter som tåla vid att under sommarmånaderna stå något svalare och luftigare, såsom flera sorter *Dracæna*, *Cordylina*, palmer t. ex. *Chamærops humilis*, *Ch. excelsa*, *Ch. Palmetto*, daddelpalmen (*Phoenix dactylifera*) *Latania*, *Rhapis m. fl.* Dessa sorter kunna till och med ställas ut i det fria, endast platsen har lugn och något skugga. *Achimenes*, *Gesneria*, *Gloxinia*, *Clerodendron*, *Crinum*, *Hibiscus* och andra blommande varmhusväxter flyttas äfven hit, samt vattnas då och då, så länge blomningen fortfar, med helt svagt gödselvatten. De uti varmhuset kvarstående växterna, såsom *Orchideæ*, *Aroideæ*, *Musaceæ*, *Bromeliaceæ*, *Scitamineæ*, *begonier*, palmer och ormbunkar fordra vid denna tid rikligt vatten, fuktig atmosfär och god luftcirkulation. Alla exemplar, hvars rötter fyllt deras krukor, omplanteras, hvarvid man så mycket möjligt är skonar rötterna. De i fria luften stående kallhusväxterna uppbindas, de starkaste skotten toppas och de svagaste och öfverflödiga bortskäras. Starkt växande exemplar, som hafva för små krukor, omplanteras med oskadade rotklimpar i större. Då *camelli*knopparne blifvit någorlunda försigkomna, flyttas exemplaren till tempererade huset, hvarest de uppställas på en luftig plats, besprutas ej mera och vattnas mycket försigtigt, så att ej andra, än de som verkligen äro i behöf af vatten, erhålla sådant. Denna sparsamhet med vatten och förflyttning till en plats med mera torr luft sker derföre, att *camelliorna* ej för andra gången på sommaren skola drifva skott, hvilket vore menligt för deras rika blomstring, och lätt kunde hända om man låte dem stå för länge i varmhuset. De sorter *ljung* (*Erica*), som hafva blommat ut, beskäras och ställas något varmare tills de åter börja drifva. Vid deras omplantering använder man väl drainerade krukor, ej större än som behöfvas, och skonar plantornas rötter så mycket man kan. *Pelargonier*, *Fuchsier*, *Chrysanthemum* och andra örtartade växter, erhålla fortfarande gödselvatten en à två gånger i veckan.

Det är nu äfven passande tid att göra sticklingar af en stor del *orangeriväxter*. Hvad deras plantering och skötsel beträffar hänvisa vi till minneslistan för februari. Har man *vildstammar* af *Camellia* så är slutet af månaden den lämpligaste tiden till ympning. På samma gång kan man äfven ympa *Azalea indica* på utaf sticklingar uppdragna stammar af snabbväxande varieteteter, t. ex. *Prins Albert*, *princeps m. fl.* eller ock på unga plantor af *A. pontica*. De vackraste *Pimeleasorterna* ympas på *P. decussata*, *Correa cordinalis* och *speciosa* på *C. alba*. På

den sistnämnda växten kunna äfven de likaså vackra som tacksamma och lättskötta arterna af släktet *Eriostemon* ympas. *Therosor* växa bäst om de okuleras på *Rosa Manettii*.

I blomsterträdgården bortrensas ogräset flitigt och jorden i grupper och rabatter hålles lucker och fuktig. Gräsplanerna mejas flitigt, kanthuggas och rensas från alla bredbladiga ogräs. Den allmänna maskrosen (*Taraxacum officinale*, *Leontodon Taraxacum*) är ett mycket besvärligt ogräs i gräsmattor, men ej svårt att utrota, ty om man med ett smalt jern, t. ex. ett vanligt huggjern, afskär bladkronan så, att ungefär en tum af rotens öfra del medföljer, så kan den kvarblifvande rotdelen, som ej har några s. k. ögon, omöjligen komma igen, utan rottnar i jorden. Detta arbete måste dock företagas så tidigt på våren, att ej växten får tid att sätta frö, ty om så sker blir man aldrig qvitt ogräset. — Af de i förra månaden på grupper utplantede växterna, behöfva nu en stor del uppbindas. Passande käppar kunna skäras af åtskilliga i trädgården växande buskväxter, t. ex. af spöbärsbusken (*Symphoricarpus*), af den allmänna *Spiræan* (*Sp. salicifolia*), af hassel, pil, poppel och flera andra. I södra Sverige lemnar *Kerria japonica* utmärkt vackra käppar för spädare växter. Bladväxterna uppbindas vid starka, grönmålade störrar, besprutas hvarje morgon och afton med rent vatten samt vattnas i torr väderlek ymnigt. Att då och då, isynnerhet vid fuktigt väder, gifva dem *guano*- eller annat gödselvatten befrämjar deras växtlighet betydligt. Vackra och lättskötta bladväxter äro, utom *Çanna*, *Ricinus*, *Cannabis* och *Majs*: *Ferdinanda emimens*, *Aralia papyrifera*, *Uhdea pinnatifida* och *bipinnatifida*, *Urtica macrophylla*, *Wigandia caracasana*, *Solanum robustum quitoense* och *macrophyllum*, *Achyranthus Verschaffelti* med blodröda blad, flera sp. *Verbesina*, *Dahlia imperialis*, *Aralia spinosa*, *umbraculifera*, *Sieboldii* och *racemosa*, *Malanoselinum descipiens m. fl.* Alla dessa kunna förökas genom sticklingar och trifvas utomordentligt väl på kalljord, isynnerhet om man genom nedgräfd färsk hästgödsel bereder dem en svag böttenvärme. *Georginerna* uppbindas säkert vid starka störrar. Har den första bindningen blifvit för trång måste den afskäras och förnyas. Mer än ett skott från hvarje rot bör ej tålas. Frö utsås af sådana sommarväxter, som man tänker öfvervintra för att nästa sommar af dem ha ett tidigare flor, t. ex. *Petunia*, *Phlox*, *Calandrinia*, *Cineraria*, *Calceolaria*, *Mimulus*, *Calirrhoë*, *Datura*, *Gailardia*, *Dianthus chinensis m. fl.* Äfven kan man i denna månad genom sticklingar föröka en stor del blomsterbuskar. Sticklingarne tagas af årets skott, just då de hålla på att mogna eller blifva träaktiga och planteras dels i krukor, lådor och fat, dels i jorden uti ett drifbänksfönster. *Nyponstammar*,

såväl på fritt land stående som i krukor inplanterade, kunna mot slutet af månaden okuleras, hvar-

vid erinras, att om jorden är torr, stammarne före operationen böra rikligen vattnas. G. L.—n.

Diverse notiser och meddelanden.

En trädgårdshandlande från Paris har sedan någon tid tillbaka hållit öppen butik vid Drottninggatan i Stockholm, i hvilken fruktträd, bärbuskar och åtskilligt annat tillhandahållas den stockholmska allmänheten. Vi ha ett par gånger besökt denna försäljningslokal, och man har för oss liksom trol. för alla andra besökande framhållit alla både möjliga och omöjliga goda egenskaper hos de växter man har att sälja. Bland andra märkvärdiga saker som finnas är *Fragaria arborea*. — *Fragaria arborea* — torde läsaren tänka — hvad vill detta säga? Detta skulle ju vara ett träd hörande till smultronsläktet och om något sådant har man aldrig hört talas. Detta ha icke vi heller; men hvad hjälper det? Den ifrågavarande handlanden, mr Balme från Paris, har sådana träd att sälja, han, och för den som tviflar visar han en på väggen uppsatt plansch, hvarå finnes afbildad en trädväxt, bärande verkliga smultron af alldeles enorm storlek. Vi sökte väl protestera och uttryckte den förmodan, att det var en *Arbutus* och sannolikt *Arbutus Unedo*, hvilken växt verkligen bär något smultronlika frukter, men det half ej, det var och förblef en *Fragaria arborea*. Som växten saknade blad var det icke möjligt se hvad för en växt det egentligen kunde vara. Allt hvad mr Balme hade att sälja öfverträffade, enligt hans egen utsago, allt hvad hvarje annan kan åstadkomma i trädgårdsväg och trots ens egna ögons vittnesbörd om motsatsen voro t. ex. hans fruktträd högst utmärkta. Rörande sjelfva sorterna af dessa senare vilja vi blott yttra att högst få torde vara lämpliga för vårt klimat, enligt vår tanke, men mr Balme fann dem alla särdeles lämpliga för vårt klimat, ty ehuru han sannolikt nu för första gången sett Sverige, visste han mycket bättre än den som större delen af sin lefnad egnat sig åt trädgårdsodling i Sverige, hvad som kunde fortkomma här. — En hel hop saker som alldeles saknade etiketter var det omöjligt kontrollera huruvida det befanns vara hvad det uppgafs att vara. Knippor, innehållande 12 st. hallonbuskar, skulle bestå af 12 sorter de bästa hallon i världen och som aldrig förr här varit sedda; men hvilka hallonsorter var det? — Ja, det visste man ej, ty så väl sjelfva knipporna som de enskilda buskarne saknade etiketter. *Acer striatum*, en växt på hvilken man aldrig kan misstaga sig, men som saknade etikett, uppgafs först vara en *Crataegus*, men då vi försäkrade att så ej var, uppgafs den vara en *Sorbus* eller *Pyrus*. Detta må tjena att belysa huru pass reda man hade på hvad man verkligen hade att sälja. — Sparrisplantor med förtorkade, halfruttna rötter visades, såsom något märkvärdigt, just för rötternas skull. Ett tillstånd hos en planta, hvarigenom hvarje annan skulle nödgas bortkasta den, tjente här till att påberda den nya utmärkta egenskaper. Oaktadt mycket vore att tillägga sluta vi här och afhålla oss från alla reflexioner. Vi hemställa blott till allmänhetens egen eftertanke huru den tror att träd skola komma att växa, som varit upptagna ur jorden sedan början af mars och

sedan dess med blottade rötter dels stått uppställda till beskådande dels legat inpackade i lärar, och såsom det syntes utan ens litet mossor eller dylikt kring rötterna, om de nu planteras vid den tid då detta nedskrifves, nämligen i senare delen af juni eller ännu senare. Som betydliga partier ännu finnas kvar då detta skrifves torde nämligen försäljningen komma att fortvara ännu en längre tid.

Annons.

En gift trädgårdsmästare om 28 års ålder, med vackra betyg, samt såväl teoretiska som praktiska kunskaper i sitt fack, önskar sig plats till hösten vid någon större egendom i mellersta eller södra Sverige. Närmare upplysningar meddelas af herr direktör E. Lindgren, Stockholm & Kongl. landtbruksakademiens experimentalfält, eller af vaktmästaren Fr. W. Dahlman, Stockholm, teknologiska institutet, Kungsbacken N:o 95.

Breflåda.

J. A. R. Mycken förödelse pläga väl jordlopporna åstadkomma på kåslagen och till denna familj hörande växter, hvaribland de icke ens sky pepparrot, men örtväxterna, ärter, klöfver o. d. låta de dock bli, och de ha nu blifvit orätt beskylda. Det är nämligen en annan något större, gråaktig och på långt när icke så snabbfotad skalbagge, kallad *Curculio liniata*, som äter dessa senare växter. Vi ha försökt att bepudra plantorna med aska och kalk mot densamma och den har försvunnit, men der vi ingenting vidgjort har den äfven försvunnit, sedan den härjat en tid, och vi kunna således icke säga om bepudringen gjort något. Den plägar icke "göra alldeles käl på plantorna", ehuru den tilltygar dem ganska illa medan de ännu äro späda.

Rättelse:

I förra (5:te) årgången, sid. 36, 1:sta spalten, raderna 4—9 står: Blommorna hos alla sorterna variera endast i några få färgnyanser och lemna mycket öfrigt att önska hvad deras byggnad beträffar. I synnerhet var detta fallet med pyramidastrarne, som sällan förekomma etc. — Skall vara: Blommorna hos alla sorterna varierade endast i några få färgnyanser och lemnade mycket öfrigt att önska hvad deras byggnad beträffade. I synnerhet var detta fallet med pyramidastrarne, som sällan förekommo etc. — Några smärre vid korrektorets läsning i artikeln "Om ettåriga blomsterväxter" förbisedda oriktigheter i afseende på stafningen af växtämnen förekomma äfven, men synas icke vara af egenskap att kunna förvilla.

Innehåll.

Om fuchsier. — Släktet *Araucaria*. — Några ord om vilkoren för växternas fortkomst, (slut). — Minneslista för blomsterodlare i juli 1867. — Diverse notiser och meddelanden. — Annons m. m.